

ikke kan staa paa noget andet Grundlag i dette Spørgsmaal, end Souveræniteten igjennem Aarhundreder har gjort. Men det, hvorfor jeg med Sorg skal se selv det rimeligere Forslag, som jeg selv har været med til at stille, er, at der findes store Modsigelser i det, ja, ved Lovforslaget selv, hvis Mindretallets Forslag bliver vedtaget. Jeg skal ganske kort betegne dem, som de især fremtræde ved Flertallets Forslag; man kan virkelig ikke betegne den Maade, hvorpaa man ved denne Sags Ordning stiller sig overfor Kjøbstæderne og overfor Landet anderledes, end at de kirkelige Lønninger for Landets Vedkommende ere Statsindtægter, fordi de ere Indtægter, men i Kjøbstæderne ere de en Kommunesag, fordi de ere Udgifter. Det maa være, idetmindste for Flertallet, som det er blevet sagt, Principet, hvorefter man ordner Forholdene mellem Land og By, og det forekommer mig, at dette Princip er saa svagt, ja, alt Andet end et fornuftigt Princip, at det vil have Banffelighed ved at holde sig. Dernæst er der et andet Hovedpunkt, der staar for mig som uomtvisteligt, især ved Flertallets Forslag, at man ved at sammenblande Kirkesamfundets og Statsamfundets Midler og ikke lade Kirkerne være, ikke Stater, men Kirker i Staten, og som saadanne kontrollerer den Anvendelse, de gjøre af deres Midler, ikke kan undgaa at lade trods Grundlovens klare Bydende ikke-lutheriske Religionsamfund komme til at bidrage med deres Midler mere end hidtil til Folkekirkens Udgifter og tillige desforuden til deres egne Udgifter. Naar man ser, hvilken Vægt der blev lagt paa, at den Tilstand, der i Aarene nogle og Fyrgetyve bestod for de mosaiske Troesbeholdere med Hensyn til Præstepengene i Kjøbenhavn, skulde ophøre, og hvilken Vægt det jydskke Disjenteramfund, der eksisterer i Ribe Stift, igjennem talrige aarlige Andragender til Kultusministeriet lægger paa ikke at svare de smaa Afgifter, der udredes istedetfor Tiende paa Landet, vil man aldrig kunne bilde sig ind, at man skulde kunne undgaa de Skær, man her aldeles uundgaeligt vil skabe ved, som jeg betragter det at handle imod Religionsfrihedens store Hovedprincip, at sammenblande saa lidt som

muligt Stat og Kirke. Jeg skal ved Berøringen af dette Punkt slutte med en Bemærkning til det ærede Medlem for Aarhus Amts 1ste Valgkreds (Winther). Naar dette ærede Medlem idelig, saaledes som forleden, taler om at stille Stat og Kirke fra hinanden, vil jeg dog bede ham om at underkaste det en Overveielse, om han ikke istedetfor at tale om dette store Hovedprincip, imod hvilket han idelig trofast arbejder, langt hellere bør tale om at stille Religionsamfundene — thi det er nu ikke blot Folkekirken, men ogsaa de andre anerkjendte Religionsamfund, det gjælder om — fra deres Penge. Det er jo langt mere Principet for Flertallets ærede Ordførere, og dernæst er det Principet at drage Religionsamfundene komplet ind i Staten. Ja, jeg vil sige, at der har aldrig i Danmark eksisteret nogen Statskirke i den Grad, som Tilfældet vil blive, hvis Flertallets Forslag nogenstunde endelig vedtages. Det skaber ved sin hele Ordning en saa komplet Identitet af Stat og Kirke, at naar dette Lovforslag nogenstunde skulde komme til at foreligge til endelig Behandling, skal jeg paa Grund af den Ed, jeg saavel som andre Rigsdagsmænd have aflagt paa Grundloven og dens Bestemmelser om Betsjendelsesfrihed, stemme derimod, fordi det gaar ud over andre Konfessioner og synes i sin Helhed og sine enkelte Bestemmelser at gaa ud fra den Betragtning, at der kun gives alene lutheriske Troesbeholdere her i Danmark. So længere man gaar frem i det samme Spor, desto mere vil Utilfredsaheden og Beflagelsen derover fra de andre Troesamfund stige og blive en retfærdig Anklage for, at man ikke har fulgt Grundlovens sande Frihedsspor.

Gad: Denne Sag har jo under sin Behandling lidt af den Særegenbed, at man slet ikke er kommen ind paa Enkelthederne; det ligger deri, at der som bekjendt staar to Hovedprinciper imod hinanden. Paa den ene Side staar der Nogle, som i Grunden betragte enhver Raadighed fra Rigsdagens Side over de til Kirken henlagte Midler næsten som Kirkeran, idet de gaa ud fra, at Kirken har, mere eller mindre i alt Fald, Eiendomsret over disse Midler; og sammen med dem gaa